І Міжнародна науково-практична конференція
Current trends in the development of modern scientific thought
Секція – Педагогічні науки

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Богиня Лариса Вікторівна,
директор навчально-наукового центру
з підготовки іноземних громадян,
Полтавський державний медичний університет
bogynialv@gmail.com
Горбенко Євгенія Валеріївна,
викладач ЗВО навчально-наукового центру
з підготовки іноземних громадян,
Полтавський державний медичний університет
gorbenkoevgenya2017@gmail.com

Донедавна більшість іноземців не могли показати Україну на мапі світу й ідентифікували її як частину росії. 24 лютого 2022 року кардинально змінило розуміння таких понять як «Україна», «українці» в усьому світі.

Проблема ідентифікації українців представниками інших націй перебуває у колі досліджуваних питань, зокрема фахівців доуніверситетської підготовки іноземних громадян.

Україна майже півстоліття є тією країною, яку іноземні студенти обирають для здобуття фахової освіти. Проте ще донедавна значна частина цієї категорії здобувачів освіти навчалася російською (здебільшого у східних і південних регіонах).

«Навчання в іншій країні перш за все вимагає вивчення мови спілкування для забезпечення комунікації й комфортного існування в нових реаліях. Мова відображає ментальність та мислення людей, отже, вивчаючи мову, ми краще розуміємо оточуючих, їхню поведінку, культурні традиції та моральні цінності» [1, с.14]

Мова як базова ознака ідентичності є базисом до встановлення добрих взаємин із представниками народу, який спілкується нею. Через мову пізнається культура, засадничі моральні маркери, ціннісні орієнтири нації.

Особливістю української культури є, з одного боку, її відкритість до синтезу з новим, а з іншого – стабільність. Завдяки цьому українська культура в умовах тотального знищення та колоніального гноблення неодноразово відроджувалась.

Навчаючись української мови, іноземні здобувачі освіти не лише набувають комунікативних навичок, а й поринають у світ самобутньої української культури, що є синтезом успадкованих цінностей багатьох поколінь власного народу та поєднання й переосмислення надбань інших народів. Саме через

мову й культуру (матеріальну, духовну) українці здобувають друзів і прихильників серед інших народів світу, що у реаліях сучасних подій є вкрай важливим.

Для репрезентації української культури іноземним здобувачам освіти першого року навчання в межах вивчення української мови як іноземної та країнознавства обираються зразки матеріальної культури (культури праці, матеріального виробництва, побуту, культури певного регіону).

Духовна культура – складна багатошарова система, що поєднує пізнавальну культуру (науку, освіту, філософію), моральну, художню, правову, педагогічну, релігійну культури тощо. З досвіду зазначимо, що якісна репрезентація забезпечується синтезом зразків матеріальної та духовної культури.

Оскільки культура відіграє значну роль у формуванні та зміцненні громадськості, побудові правового суспільства, розвитку творчого потенціалу людини, впливає на всі сфери життя, починаючи від побуту і закінчуючи способом мислення [2], вважаємо за необхідне, задля полегшення адаптації студентів до нових соціокультурних умов, обирати функціональний блок, до якого належать традиції, звичаї, обмеження та заборони, що забезпечують толерантне спілкування й комфортне перебування в освітньому середовищі ЗВО, побуті тощо. Деякі традиційні норми поведінки не узаконені правовими нормами, але в народній культурі вважаються дуже важливими, тому варто знайомити з ними іноземних студентів.

Успішна адаптація, коли студенти ще не мають навичок прийняття самостійних поведінкових рішень у межах нового для них соціокультурного оточення, впливає на характер поведінки, форми та стиль спілкування під час подальшого навчання, взаємин з одногрупниками, викладачами, пацієнтами під час практики в клініці. Доуніверситетська підготовка іноземних громадян, зокрема вивчення мови, опанування зразками й нормами поведінки, виступають як елементи складного механізму регулювання соціального життя, оскільки спосіб життя, орієнтований не на пристосування до тих умов життя, що існують, а на їх перетворення, передбачає високий рівень свідомості та культури, підвищує їхню роль як регуляторів поведінки людей та їхнього способу мислення[3].

Українську культуру недостатньо знають у світі. Свідченням цього є скупе представлення у Всесвітньому реєстрі культурної спадщини ЮНЕСКО українських святинь. До цього реєстру внесено лише 7 об’єктів, проте українська природа, ландшафтні заповідники, пам’ятки культури та архітектури різних регіонів варті того, щоб про них знали в усіх куточках світу. У навчальний процес доуніверситетської підготовки іноземних громадян імплементовано ряд екскурсій як очних, так і тих, що можна проводити в он-лайновому режимі (зокрема «Україна вражає»), які вдало корелюють з програмами з української мови як іноземної та країнознавства [4].

Ознайомлення з українською культурою відбувається через знайомство з персоналіями видатних українців, геніями науки, літератури та мистецтва, вивчення етнографічного матеріалу (традиційного одягу, предметів побуту тощо).

Засадничою основою навчання мови як іноземної визначається лінгвокраїнознавство. «Один з принципів лінгвокраїнознавства полягає в розумінні процесу вивчення та викладання української (російської) мови як процесу акультурації іноземців, тобто засвоєння людиною, що виросла в одній національній культурі, історичних фактів, норм і цінностей іншої національної культури» [5, с.188]. До кожної лексичної теми, пов'язаної з історією чи культурою України, підібрано відео та текстовий матеріал із завданнями, термінологічний словник, виокремлено імена й власні назви, що дають змогу створити цілісний образ, спонукають до пізнання, аналізу, обговорення спільного з рідною культурою та відмінностей.

Так, під час вивчення лексичної теми «Країна, де я навчаюся» слухачам пропонуються для читання тексти «Україна», «Державні та народні символи українців», перегляд відео [6], виконання інтерактивних завдань.

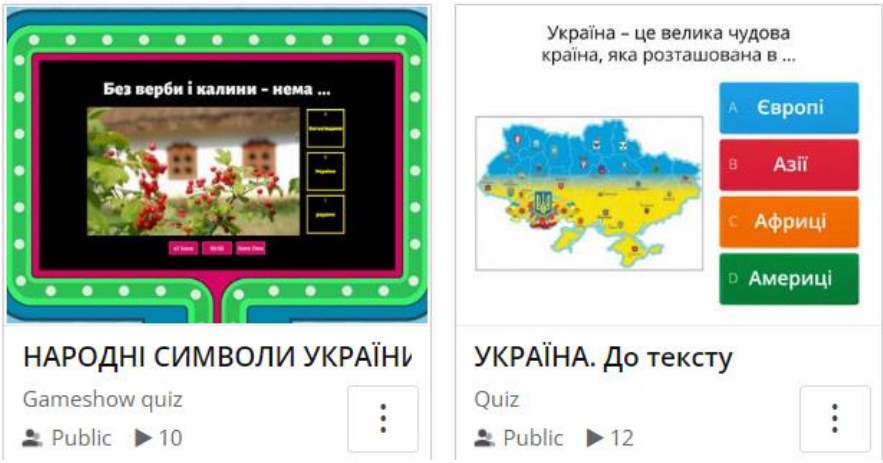

Фото 1. Вікторини у Wordwall

Вимушений перехід до он-лайн і змішаного навчання спонукав до пошуку можливостей відвідувати музичні концерти, театральні вистави, перформанси, інсталяції не в реальному часі, асинхронно, що своєрідно доповнило навчальний процес. Нові медіа, віртуальна реальність, екскурсії, перегляд та обговорення короткометражних фільмів, створення проектів зі здобувачами освіти – все це уможливлює яскраву репрезентацію широкого пласту української культури.

Культура охоплює звичаї, мову, релігію, систему оцінювання життя, релігійні вірування та соціальну організацію, тому тексти, які обрано для читання, переказів, самостійного опрацювання іноземними студентами орієнтовані саме на формування навичок існування у соціокультурному просторі України. Елементи культури впроваджуються через навчальні презентації, створення інтерактивних живих плакатів, ігор, вікторин, тренувальних завдань на різних освітніх платформах. Під час проведення виховних заходів, зокрема засідань мовного клубу «Меридіани дружби» іноземні студенти знайомляться з українським традиційним та сучасним музичним мистецтвом, спілкуючись зі студентами-українцями.

Оскільки культура є предметом символізації, то вдалою є її репрезентація через власне прикраси, які обирає викладач, елементи національного одягу, облаштування навчальних кімнат тощо.

Українська культура є тим потужним джерелом, яке всіх, хто до нього звертається, насичує національними цінностями, гуманістичним світобаченням, переконаннями, ідеологічними засадами. І якщо більшість студентів-іноземців будуть розуміти, якою насправді є українська нація, то вони, поза сумнівом, стануть друзями України на все життя, її підтримкою у майбутньому.

Список літератури

1. Джуда Ахмед. Мова, культура й етнічна ідентичність / Ахмед Джуда, Л.В. Богиня // Мовна особистість у полікультурному світі: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної студентської конференції, 14 квітня 2020 р. – Харків: ХНАДУ, 2020. – С. 13-16

2. Лекції з історії світової культури. Режим доступу: https://studfile.net/preview/5342257/

3. Теорія культури як наука: поняття, структура, функції, теорія. Режим доступу: https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11527/

4. Максименко Н. В. Реальні й віртуальні екскурсії як засіб навчання та адаптації іноземних студентів / Н. В. Максименко // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 7-8 листопада 2019 р.). – Полтава : Астрая, 2019. – С. 240–244.

5. Максименко Н. В. Соціокультурна адаптація іноземних студентів засобами краєзнавчого матеріалу / Н. В. Максименко // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : «Філологія. Соціальні комунікації.” – Київ : Видавничий дім “Гельветика”, 2019. – Т. 30 (69), № 3. – Ч. 2. – С. 187–190.

6. Режим доступу: https://youtu.be/O1rgHYByeCk